

3. VÄLFÄRD OCH HÄLSA

3.2 Utredning av vindkraftens effekter på människors hälsa och produktionsdjurs välbefinnande

Övre gräns för det anvisade anslaget: 300 000 €

Tidsplan: 6/2018–12/2019

Bakgrund till informationsbehovet och behovsbeskrivning med motiveringar:

Enligt riktlinjerna i *den nationella energi- och klimatstrategin fram till 2030*, som regeringen godkände i november 2016, ska det utföras en oberoende och omfattande utredning av vindkraftens hälso- och miljölägenheter innan lagen om produktionsstöd till vindkraften bereds.

Frågan utreddes våren 2017 genom en översikt över internationell litteratur om vindkraftens hälsoeffekter samt dess effekter på fåglar och flygande däggdjur. Dessutom gjordes det preliminära bullermätningar nära vindkraftverk och i andra områden. (http://tem.fi/sv/artikel/-/asset_publisher/tuulivoiman-terveys-ja-ymparistovaikutuksia-selvitetty)

Det behövs dock mer forskning och fler utredningar för att få en heltäckande uppfattning om vindkraftens hälsoeffekter och miljökonsekvenser. Med hänsyn till detta arrangerade social- och hälsovårdsministeriet och statsrådets kansli ett diskussionsmöte, där deltagarna diskuterade vilka forskningsbehov det finns och vilka utmaningar forskningsbehoven kan innebära. I diskussionerna lyftes fram ett flertal utmaningar med anknytning till tillförlitlig forskning. (http://tietokayttoon.fi/artikkeli/-/asset_publisher/tuulivoimaan-liittyvat-tutkimustarpeet-keskusteluttivat, på finska)

Utifrån diskussionsmötet har det gjorts en bedömning av vilka forskningsbehov som är genomförbara och stöder beslutsfattandet. Informationsbehovet gäller framför allt vilka olägenheter vindkraften har orsakat och vilka faktorer som har bidragit till dessa. Därtill bör det utredas om vindkraften har haft en inverkan på produktionsdjur.

Syftet med utredningen är att kartlägga hur mycket och vilka slags olägenheter som upplevs nära områden med vindkraftverk. Syftet är också att utreda vilken koppling olägenheterna har till vindkraften och vilka mekanismerna bakom olägenheterna är.

Utredningen syftar till att svara på följande frågor:

- Hur många människor i Finland upplever att vindkraften orsakar olägenheter för dem?
- I vilka områden och på vilka avstånd förekommer de rapporterade olägenheterna?
- Vilka hälsoproblem har de som rapporterat om olägenheterna?
- Vilka verkningmekanismer kan förklara hälsoeffekterna?
- Skiljer sig hälsotillståndet hos människor som bor på områden med vindkraftverk eller nära sådana områden från hälsotillståndet hos människor som bor på andra liknande områden i Finland, när man även tar hänsyn till andra faktorer som kan påverka hälsan?
- Vilka olägenheter orsakar vindkraften i boendemiljön för de personer som rapporterat om olägenheterna och vilka verkningmekanismer kan förklara dessa?

- Vilka andra direkta eller indirekta konsekvenser av vindkraften (bl.a. ekonomiska, sociala) har rapporterats och vilka verkningsmekanismer kan förklara dessa?
- Har vindkraften påverkat produktionsdjurens välbefinnande eller produktion? Kan man konstatera någon inverkan exempelvis på beteende, hälsa, avskrivningar, dödlighet, tillväxt, mjölkproduktion eller fertilitet? Vilka verkningsmekanismer kan förklara dessa?

Projektet kan genomföras som ett konsortium med flera aktörer. Vi önskar att forskargrupperna närmar sig temat på ett tvärvetenskapligt sätt. Forskargrupperna/konsortierna har dessutom möjlighet att i projektplanen föreslå ytterligare synpunkter och forskningsfrågor som de anser vara nödvändiga att utreda.

I och med att temat är så komplext och diskussionen om vindkraftens eventuella olägenheter så kraftigt polariserad är det också möjligt att den vetenskapliga kvaliteten hos projektplanerna granskas genom internationell kollegial bedömning. Därför ber vi att forskningsplanerna och meritförteckningar skrivs på engelska.

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet:

Enligt regeringsprogrammet ska användningen av utsläppsfri, förnybar energi ökas på ett hållbart sätt så att dess andel under 2020-talet överstiger 50 procent. Enligt den nationella energi- och klimatstrategin fram till 2030 är utnyttjandet av potentialen för förnybar energi för elproduktion i industriell skala i Finland en av de centrala frågorna med tanke på de långsiktiga energi- och klimatmålen.

Informationsproduktionens huvudsakliga former:

- Prognosuppgifter och bakgrundsarbete, inklusive metaanalys av befintlig information
- Information som stöder genomförandet av strategin, inklusive analys av lägesbilden

6. REFORMER

6.4.1 Samordning av lönearbete, företagande och sociala trygghet

Övre gräns för det anvisade anslaget: 100 000 €

Tidsplan: 6/2018–15.12.2018

Bakgrund till informationsbehovet och behovsbeskrivning med motiveringar:

TOIMI-projektet, som bereder en totalreform som rör grundskydd och aktivitet, syftar till att producera ett gemensamt informationsunderlag genom att kartlägga alternativa lösningar för grundskyddet nu och i framtiden. Syftet med reformen är att bidra till aktivitet, höja sysselsättningsgraden, sporra till arbete och företagande samt bekämpa och minska ojämlikhet. Reformen fokuserar på kommande årtionden och beaktar också förändringar i arbetet. Ändringsbehoven i systemet för social trygghet är en följd av bland annat det att arbetslivet blir allt mer projektbetonat och kombinerar i allt högre grad lönearbete och företagande. Också andra förändringar som hänför sig till de olika formerna av arbete och företagande utsätter systemet för förändringstryck. Dessa frågor har behandlats i den samhälleliga debatten, men det har inte gjorts mycket vetenskaplig forskning kring dem.

Förändringar i arbetet behandlas bland annat i statsrådets [framtidsredogörelse](#) och dess [bakgrundsmaterial](#). [Den första delen](#) av framtidsredogörelsen publicerades 2017 (SRK 13a/2017). Aktuella frågor som rör företagande har behandlats bland annat i rapporten Härmälä m.fl. 2017 ([VN TEAS 75/2017](#)). Behoven av att förnya systemet för utkomstskydd har analyserats bland annat i rapporten Löfgren & Hellsten 2016 ([ANM 40/2016](#)). Rapporten föreslår fortsatta utredningar i fråga om utkomstskyddet för arbetslösa. Reformen av den sociala tryggheten och arbetsmarknaden i Tyskland har analyserats ur svensk synvinkel ([Svenskt näringsliv 2016](#)), men ur finsk synvinkel har det inte gjorts någon liknande analys.

När det gäller att sporra till arbete och företagande är det viktigt att reformen av social trygghet tar hänsyn till att den sociala tryggheten anpassas efter olika livsskederna. Det är också viktigt att reformen bidrar till smidigare övergångar och överlappningar mellan lönearbete och företagande. I reformen, som siktar på framtiden, beaktas vilka möjligheter förändringarna i arbete medför och hur dessa kan utnyttjas som nya former av arbete och företagande. Reformarbetet drar dessutom nytta av digitaliseringen och de möjligheter det nationella inkomstregistret medför.

Utredningen ska stödja sig på kunskap om systemet för social trygghet i syfte att sammanställa och analysera finländska och internationella undersökningar och erfarenheter av samordning av lönearbete, företagande och social trygghet. Utifrån dessa ska det göras en analys på systemnivå av de frågor och faktorer som bör beaktas i totalreformen av den sociala tryggheten i Finland, när det gäller att göra samordningen av lönearbete, företagande och social trygghet mer flexibel med beaktande av förändringar i arbete och företagsverksamhet.

Utredningen syftar till att svara på följande frågor:

- Vilken helhetsbild får man av tillgänglig forskningsdata? I vilken utsträckning har frågor om samordning av lönearbete, företagande och social trygghet identifierats och behandlats i utredningar och undersökningar? Vad vet man om hur bra denna helhet fungerar?
- Vilka slags reformer av den sociala tryggheten har genomförts i 3–5 olika jämförelseländer som är relevanta för Finland? Har dessa reformer omfattat helheten av lönearbete, företagande och social trygghet? Hurdana har dessa reformer varit?
- Hurdana lösningar har hittats, och kan man utifrån dem identifiera åtgärder som kunde bidra till bättre samverkan mellan social trygghet, lönearbete och företagande i Finland?
- Kan man utifrån dessa erfarenheter föreslå nya slags avgränsade försök i Finland? Hurdana kunde dessa försök vara?

Forskargruppen eller konsortiet får också föreslå ytterligare synpunkter eller frågor utöver frågorna ovan.

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet:

[TOIMI-projektet](#)

Informationsproduktionens huvudsakliga former och rapportering:

- prognosuppgifter och bakgrundsarbete, inklusive metaanalys av befintlig information
- information som stöder genomförandet av strategin, inklusive analys av lägesbilden

6.4.2 Konsekvenserna av ökningen av lågavlönat arbete för den sociala tryggheten i Finland mot bakgrund av internationella erfarenheter

Övre gräns för det anvisade anslaget: 100 000 €
Tidsplan: 6/2018–15.12.2018

Bakgrund till informationsbehovet och behovsbeskrivning med motiveringar:

TOIMI-projektet, som bereder en totalreform som rör grundskydd och aktivitet, syftar till att producera ett gemensamt informationsunderlag genom att kartlägga alternativa lösningar för grundskyddet nu och i framtiden. Syftet med reformen är att bidra till aktivitet, höja sysselsättningsgraden, sporra till arbete och företagande samt bekämpa och minska ojämlikhet.

Det bedöms att förändringar i arbetet innebär en ökning av krävande arbetsuppgifter och lågavlönat arbete. Andelen löntagare bland bostadsbidragstagare har ökat – år 2017 arbetade 13 procent av bostadsbidragstagarna ([Folkpensionsanstalten 14.2.2018](#)). I januari 2018 fick cirka 6 procent av de hushåll som fick utkomststöd också förvärvsinkomster (Folkpensionsanstalten). Med tanke på reformen av den sociala tryggheten ger ökningen av lågavlönat arbete upphov till helt nya samhällsfrågor som ännu inte har analyserats systematiskt. I det finska systemet är utkomststödet avsett som ett kortvarigt stöd som tillgrips i sista hand. Det påverkar stödets art och på längre sikt också arbetsmarknaden om utkomststödet ses som ett permanent komplement till löneinkomster. Den koppling lågavlönat arbete har till stöd till boende och arbetsmarknadsstöd är också en fråga som inte har utretts i någon större utsträckning. Arbetet i lågavlönade branscher har dessutom en koppling till frågor om kompetens- och utbildningsnivån och om förhållandet mellan arbete och kompetens.

Under de senaste åren har det gjorts flera särskilda utredningar om lågavlönat arbete och förändringar i arbetet ur olika synvinklar och i fråga om olika målgrupper (bl.a. [Kanninen, Böckerman, Soininvaara och Vartiainen \(2013\): Lågavlönat arbete i Finland](#), [Niemelä m.fl. \(2017\): Företagsamhet och stöd för personer med funktionsnedsättning](#), [Työpoliittinen aikakauskirja 2/2015](#)). Helhetsbilden bör dock ännu förtydligas. Det finns dessutom behov av en syntes av det man redan vet om de mer omfattande samhällsfrågor som rör lågavlönat arbete, till exempel vad gäller behovet av social trygghet och den sociala trygghetens roll.

Det är bara enstaka utredningar och analyser som har sammanställt ur Finlands synvinkel relevanta lärur som internationella jämförelser har gett. Dessa har inte erbjudit ett tillräckligt omfattande jämförelseunderlag vid val av politiska riktlinjer. Social trygghet som ett komplement till förvärvsinkomster av lågavlönat arbete har komplexa konsekvenser för samhället, och frågan bör granskas ur många synvinklar.

Utredningen syftar till att skapa en syntes av vilka frågor man mot bakgrund av internationella erfarenheter och med tanke på arbetet i lågavlönade branscher bör beakta i beredningen av totalreformen av grundskyddet i Finland. Målet är att beskriva och bedöma olika utvecklingsförlopp och lösningar på systemnivå som anknyter till ökningen av lågavlönat arbete. Utredningen ska ge svar på följande frågor:

- Hurdana frågor lyfts fram i internationell litteratur i fråga om effekterna av lågavlönat arbete på social trygghet och effekterna av social trygghet på lågavlönat arbete? Vilka slutsatser dras det i forskningslitteratur i fråga om andra länders branscher med låg produktivitet?

- Vilken är bedömningen av olika internationella exempel (t.ex. Hartz IV-reformen i Tyskland, Universal Credit i Storbritannien och förpliktande socialt stöd i Nederländerna) i synnerhet i fråga om låglönestöd?
- Kan man utifrån de föreslagna modellerna identifiera åtgärder som kunde vidtas i Finland i fråga om social trygghet och lågavlönat arbete? Hurdana åtgärder i så fall?
- Kan man utifrån dessa erfarenheter föreslå nya slags avgränsade försök i Finland?

Forskargruppen eller konsortiet får också föreslå ytterligare synpunkter eller frågor utöver frågorna ovan.

Samband med genomförandeplanen för regeringsprogrammet, statsrådets strategier och annan utrednings- och forskningsverksamhet:

[TOIMI-projektet](#)

Informationsproduktionens huvudsakliga former och rapportering:

- prognosuppgifter och bakgrundsarbete, inklusive metaanalys av befintlig information
- information som stöder genomförandet av strategin, inklusive analys av lägesbilden